

Barne- likestillings- og integreringsdepartementet

Deres referanse

Vår referanse
17/00009-202Vår dato
05.10.2017

Høring - NOU 2017: 6 Offentlig støtte til barnefamiliene

Fellesorganisasjonen (FO) er fagforeningen og profesjonsforbundet for nærmere 28 000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere.

FO er opptatt av å styrke universelle, ikke-behovsprøvde ordninger som bærebjelker i den norske velferdsstaten. Dette understrekes også i LOs til handlingsprogram. Vårt mål om rettferdig fordeling er derfor den sentrale inngangen til fattigdomsproblematikken. Det er alvorlig at barn vokser opp i fattigdom i Norge, og at antallet vokser. FO mener det er på høy tid å ta fattigdomsutfordringen på alvor. NOUen gir et godt grunnlag for å fastslå at den norske og nordiske velferdsmodellen med en familiepolitikk som aktivt legger til rette for at kvinner og menn skal kunne kombinere jobb og barn, bidrar til likestilling og økonomisk utjevning. De nordiske velferdsstatene har løftet tidligere ulønnet omsorgsarbeid inn i velferdsstaten og gjort lønnsarbeid mulig også for lavt utdannede kvinner. Kombinasjonen av en aktiv familie- og likestillingspolitikk og den norske arbeidslivsmodellen, reduserer økonomiske ulikheter mellom kvinner og menn og økonomisk ulikhet i landet generelt.

Utvalgets mandat har vært å anbefale provenynøytrale endringer i overføringer til barnefamiliene. Forslagene er derfor gjennomgående konstruert slik at det ikke overstiger dagens nivå til denne viktige målgruppen. FO mener at en reell reduksjon av barnefattigdom krever at de totale overføringene til barnefamiliene økes.

Behold og styrk den universelle barnetrygden

FO støtter mindretallets forslag om en universell barnetrygd for alle. Barnetrygden er et av de beste virkemidlene vi har hvis vi vil bekjempe økende sosial ulikhet og barnefattigdom. Et helt avgjørende moment er at den er universell og favner alle familier. Ordninger som kun retter seg til utsatte grupper vet vi historisk er sårbare for politisk skifte og vil lettere kunne fjernes uten større debatter og utredninger. Dette har vi sett med både barnetillegget for uføretrygd og en rekke andre behovsprøvde ytelser.

Barnetrygdens bør styrkes. Barnetrygden er ikke endret siden 1996. FO er enig med mindretallet (Pedersen, Syltevik og Thiresen) i at styrkinger i barnehage og skole skal finansieres av hele samfunnet og ikke direkte fra familier med barn gjennom å fjerne den universelle barnetrygden. FO støtter derfor mindretallets forslag om å forenkle og styrke den eksisterende moderasjonsordningen for foreldrebetaling i barnehager. FO mener myndighetene bør planlegge hvordan betaling for barnehage kan utfases slik at barnehage blir gratis og universell for alle barn på lik linje med skolen.

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 OsloPostadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 OsloTelefon:
02380Telefaks:
94 76 20 18e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674Bankgiro kontigent:
9001.08.71394Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

Skattlegging av barnetrygd

FO mener mindretallets forslag om å skattlegge barnetrygden ikke vil ha tilstrekkelig fordelingsmessige konsekvenser. Skattlegging av barnetrygden er en stor omlegging med begrenset fordelingseffekt. En slik skattlegging vil gi økt marginalsatt for barnefamilier. FO er enig med mindretallet som mener barnetrygden må styrkes. FO er også enig med mindretallet i at en sterk reduksjon av barnefattigdom uten uakseptable bivirkninger vil kreve at de totale overføringene til barnefamiliene økes. FO mener generell skattlegging av befolkningen må bidra til økt barnetrygd så den ikke finansieres særskilt av barnefamiliene.

Foreldrepenge og foreldrepermisjon

For FO er det helt sentralt at likestillingspolitiske tiltak legger opp til at både kvinner og menn kan kombinere yrkesaktivitet med omsorg for barn. FO mener det er på høy tid at begge foreldre har sine selvstendige rettigheter når det gjelder permisjon for eget barn. FO støtter forslaget om å innføre en minstestøtte for foreldre uten opptjening. Vi er enig i Likestillingsutvalgets vurderinger i NOU 2015: 12 på dette punktet. FO mener det må utredes om denne minstestøtten skal være høyere enn 2G. FO er også for en individuell rett til foreldrepenge, med selvstendig opptjeningsrett for far, i tråd med utvalgets forslag.

Et likestilt foreldreskap

En mer likedelt foreldrepermisjon er sentral for å oppnå et mer likestilt arbeids- og familieliv. Det er fortsatt nødvendig med en solid foreldrepermisjonskvote til far eller medforelder. FO er glad for at utvalget setter fordeling av foreldrepermisjon på agendaen. FO støtter utvalgets forslag til en mer likedelt foreldrepermisjon. Men vi vil understreke at det er behov for fleksibilitet i en så stor omlegging av ordningen. Oppdeling av ukene av foreldrepermisjonen må gjøre det mulig å kombinere delamming også for kvinner som har lang reisevei til og fra jobb, som arbeider i krevende fysiske yrker, eller i skift eller turnus..

Stønader til enslig mor og far bør beholdes

Utvalget peker på en rekke utfordringer ved utforming og håndheving av stønader til enslige foreldre etter folketrygdloven kapittel 15. Utvalget foreslår deretter å fjerne alle ordningene i kapittel 15 for denne gruppen foreldre, inklusive overgangsstønad, stønad til barnetilsyn, utdanningsstøtte og stønad til flytting. FO vil minne om at det å være alene med hovedomsorgen for små barn gir særskilte utfordringer. Enslige foreldre vil ofte være mer utsatt økonomisk enn andre foreldre. De fleste enslige foreldre er kvinner. Debatten om enslige forsørgere har derfor et likestillingspolitisk aspekt som er viktig å huske på når ordninger for gruppen diskuteres. Kvinner tjener i snitt mindre og har løsere tilknytning til arbeidslivet enn menn, er mer utsatt for utrygge jobber og arbeider oftere deltid. FO savner en drøfting av slike kjønnsforskjeller i utredningens avsnitt 15.3.6.

Norge er et av få land i verden som har innført egne ordninger rettet mot enslige forsørgere spesielt. Ordningene har til hensikt både å sikre denne gruppen en minsteinntekt, og å bidra til at de kommer i arbeid og blir selvforsørget. Kavli mfl. (2010) finner at mottakerne av overgangsstønad, innvandret eller ikke, er mer like enn forskjellige. De fleste er kvinner, de er omtrent like gamle, og de mottar stønad like lenge. De fleste mottakerne av overgangsstønad er unge alenemødre med lav utdanning, eller skilte kvinner som trenger økonomisk støtte etter samlivsbrudd.

Når den norske velferdsstaten omtales som kvinnevennlig skyldes dette blant annet at Norge har hatt velferdsordninger som sikrer enslige kvinner med omsorg for små barn økonomisk støtte dersom de ikke kan forsørge seg selv ved eget arbeid.

Likestillingsutvalget gjennomgikk ordningen for overgangsstønad i NOU 2012: 15 nettopp i et klasse- og likestillingsperspektiv. Utvalget påpekte at de fleste mottakerne av overgangsstønad er unge, alenemødre med lav utdanning, eller skilte kvinner som trenger økonomisk støtte etter samlivsbrudd. Deres anbefaling var klar:

Kutt i stønadene vil ikke uten videre få disse over i arbeid; alternativet kan like gjerne bli fattigdom (se NOU 2012: 15 side 255).

Muligheten enslige forsørgere har til å prioritere utdanning i perioden med overgangsstønad har for mange sikret høyere inntekt enn de ville hatt mulighet til uten utdanning. FO anerkjenner at ytelse der samlivsformen er avgjørende kan være heftet med flere viktige utfordringer. FO mener likevel at ytelse til enslige forsørgere er viktige og ikke må kuttes. Flere av utfordringene utvalget peker på ved innretningene av ytelsene kan unngås ved å endre reglene, heller enn å kutte ordningene.

FO mener også at ordningen med tilsynsenger ved yrkesrettet aktivitet må opprettholdes. Vi mener det er å starte i feil ende når utvalget først foreslår å kutte i ytelsene og så foreslår at kunnskapsgrunnlaget om enslige forsørgeres inntektssituasjon må oppdateres med ny forskning.

Bidragforskott

FO støtter utvalgets forslag om at satsen og inntektsgrensene for forskotteringsordningen økes.

Kontantstøtte

FO støtter utvalgets forslag om å kutte kontantstøtten. Ytelsen er for mange en barriere til å komme i utdanning og arbeid, og vilkåret om å ikke bruke barnehage gjør at mange barn mister fordelene ved å gå i barnehage. Å fjerne kontantstøtten må gjøres på en måte som ikke blir en fattigdomsfelle for de som i dag er avhengig av ytelsen, og hvor arbeid ikke er et umiddelbart alternativ.

Barnetillegg i trygdeytelser

FO er svært bekymret for den økende fattigdommen blant barnefamilier i Norge. FO støtter utvalgets flertall om at barnetillegg i trygdeytelser må videreføres. Svekket barnetillegg for foreldre med uføretrygd har ført til dårligere råd for familier med mange barn der foreldrene på grunn av uførhet og sykdom ikke kan jobbe.

FO mener barnetilleggene er avgjørende for mange familier. Andre universelle tjenester eller ytelse kan ikke demme opp for behovet for disse barnetilleggene.

Bostøtte

Gode boforhold er avgjørende for barns oppvekstvilkår. Likevel vet vi at mange familier med lavinntekt ikke har tilfredsstillende boforhold. Mange barn vokser opp uten rom til lek og lekser, og i bomiljøer som kan utgjøre en fare for helsen til barna. Utvalget understreker at av barnefamiliene er det først og fremst familier med svært lave inntekter, enslige forsørgere og de som har svært lave bostøtter, som har størst nytte av bostøtten. En husstandsinntekt på kun 320 000 kroner for en familie på fire

bosatt i Oslo, er ikke nok til å kvalifisere til bostøtte. Dette viser behovet for høyere inntektsgrenser, noe utvalget også understreker (side 278). Utvalget har valgt å ikke gå inn i selve ordningen og anbefale omlegging.

FO mener inntektsgrensen for bostøtte må oppjusteres slik at det tas hensyn til forholdet mellom lav inntekt og høy bostøtte. Dette er særlig viktig i områder av landet hvor tilgangen på boliger er lav og boligprisene høye. Etter omlegging av uføretrygden til skattbar inntekt ble flere uføre presset ut av ordningen. Resultatet av at taket for å få bostøtte ikke ble endret, er at flere uføre i dag ikke får bostøtte.

Stønader til studenter med barn

Utvalget foreslår å avvikle ordningen med foreldrestipend og forsørgerstipend fra Lånecassen. Utvalget henviser til forslaget om innføring av en ny minsteytelse i foreldrepengene. Denne minsteytelsen skal beskattes. Sammenlignet med dagens situasjon, der studenter kan få foreldrestipend, forsørgerstipend og engangsstønad, innebærer dette en svekkelse av støtteordningene til studenter som får barn. At universelle velferdsordninger som barnehage blir styrket må ikke gå på bekostning av økonomien til studenter som får barn. Å få barn under studietiden kan føre til forsinkelser og utfordringer ut over fravær første år. Det er viktig å støtte opp under at alle skal ha like muligheter til å gjennomføre et påbegynt studie. FO kan ikke støtte en omlegging der studenter som får barn kommer dårligere ut enn i dag.

Barnehage og skolefritidsordning

FO er glad for at utvalget går inn for at både barnehage og SFO skal bli gratis for alle barn. Dette er viktige oppvekst- og inkluderingsarenaer i barns liv og bør være tilgjengelig for alle barn. FO vil understreke at dette ikke kan finansieres ved å svekke eller gjøre barnetrygden ikke-universell. Velferdsordninger som barnehage, skole og skolefritidsordning må finansieres av hele befolkningen over skattlegging og ikke fra ordninger barnefamilie har i dag. FO støtter også utvalgets forslag om kvartalsvise opptak i barnehagen, men mener løpende opptak må innføres på sikt.

Med vennlig hilsen

Sign.
Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Sign.
Ane Lindholt
Rådgiver